

EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 20.7.2021.
SWD(2021) 704 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

**2021. gada ziņojums par tiesiskumu
Valstu sadaļa - tiesiskuma situācija Kiprā**

Pavaddokuments dokumentam

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

2021. gada ziņojums par tiesiskumu

Tiesiskuma situācija Eiropas Savienībā

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 705 final} - {SWD(2021) 706 final} -
{SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} - {SWD(2021) 709 final} -
{SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} - {SWD(2021) 712 final} -
{SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} - {SWD(2021) 715 final} -
{SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} - {SWD(2021) 718 final} -
{SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} - {SWD(2021) 721 final} -
{SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} - {SWD(2021) 724 final} -
{SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final} - {SWD(2021) 727 final}

KOPSAVILKUMS

Kipras tiesu sistēmas strukturālā reforma turpinās, taču ar kavēšanos. Parlamentā tiek izskatīti tiesību aktu projekti par pašreizējās Augstākās tiesas sadalīšanu Augstākajā konstitucionālajā tiesā un Augstajā tiesā, kā arī par šo divu jauno jurisdikciju tiesnešu un priekšsēdētāju iecelšanas kārtību. Par iecelšanu amatā lemtu Republikas prezidents, ievērojot Konsultatīvās tiesu padomes nesaistošo atzinumu. Ir svarīgi, lai šī reforma garantētu tiesu sistēmas neatkarību atbilstīgi ES tiesību aktiem un ņemot vērā Eiropas Padomes ieteikumus. Parlamentā tiek apspriesta arī Apelācijas tiesas izveide. Turpinās specializēto tiesu izveide un tiesu pārstrukturēšana. Ir apstiprināti jaunie civilprocesa noteikumi, kuru mērķis ir paātrināt tiesvedību tiesā. Turpinās Tiesiskuma dienesta spēju uzlabošana, tostarp funkciju nošķiršana un darbā pieņemšanas procedūras. Turpmāko reformu mērķis ir pārvarēt būtiskas ar tiesu sistēmas efektivitāti un kvalitāti saistītas problēmas, jo īpaši attiecībā uz digitalizāciju. Civiltiesiskās, komerciālās un administratīvās tiesvedības procedūras joprojām ir ļoti ilgstošas.

Kipra turpina uzlabot tiesisko regulējumu korupcijas apkarošanai, lai gan vēl ir gaidāmas dažas svarīgas reformas, piemēram, korupcijas novēršanas aģentūras izveide, trauksmes cēlēju aizsardzība, lobēšanas regulējums un vēlētu amatpersonu aktīvu atklāšana. Pārredzamības un korupcijas novēršanas birojam ir uzdots pārraudzīt, kā tiek īstenots jaunais korupcijas apkarošanas plāns 2021.–2026. gadam. Turpinājās korupcijas lietu izmeklēšana, kā īpaši riska jomai izceloties manipulācijām ar sporta sacensībām, lai gan tiesā izskatīto korupcijas lietu skaits joprojām ir zems. Ģenerālprokuratūra saņēma jaunus resursus, un ar grozījumu Kriminālkodeksā tika pastiprinātas sankcijas par dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, radot iespēju šā nodarījuma izmeklēšanā izmantot īpašas izmeklēšanas metodes. Valdība, lai reaģētu uz apgalvojumiem par korupciju, kurā iesaistīti ārvalstnieki un augstas amatpersonas, uzsāka izmeklēšanu par investoru un iedzīvotāju shēmām. Ar jauno rīcības kodeksu, kas vērsts uz korupcijas apkarošanu, tiek mēģināts uzlabot policijas godprātību. Covid-19 pandēmijas laikā darbības, kas tika uzsāktas, lai sniegtu finansiālu palīdzību, papildināja pasākumi, kuru mērķis bija mazināt krāpšanas un korupcijas risku.

Vārda brīvības un tiesību piekļūt informācijai juridisku un formālu aizsardzību nodrošina Konstitūcija. Sekundārie tiesību akti skaidri nodrošina žurnālistu informācijas avotu aizsardzību, veicina mediju plurālismu radio un televīzijas nozarē. Kopš 2020. gada decembra ar sekundārajiem tiesību aktiem ir izveidota sistēma un nosacījumi sabiedrības piekļuvei informācijai un nodibināts informācijas komisāra birojs. Tiesību aktu projekti, kurus paredzēts pieņemt 2021. gada otrajā pusē, ir vērsti uz to, lai stiprinātu Kipras Radio un televīzijas pārvaldes neatkarību, pastiprinot vārda brīvības garantijas un īpašumtiesību pārredzamību.

Līdzsvara un atsvara sistēma ietver apspriešanas procesu kā daļu no Labāka regulējuma projekta. Tomēr tiesību aktu projektu apspriešanas process aprobežojas ar diskusijām Pārštāvju palātā, un pastāv bažas par sabiedrības piekļuvei projektiem. Konstitūcijā paredzētais ārkārtas stāvoklis pandēmijas laikā netika izsludināts. Tomēr iedzīvotājiem un uzņēmumiem tika noteikti ierobežojumi atbilstīgi Karantīnas likumam, ar ko Ministru padome tiek pilnvarota izdot dekrētus saistībā ar Covid-19 pandēmiju. Kā norādīts 2020. gada ziņojumā par tiesiskumu, atsevišķas pilsoniskās sabiedrības organizācijas joprojām saskaras ar zināmām problēmām saistībā ar reģistrācijas sistēmu, lai gan uzlabojumi ir manāmi jaunajos tiesību aktos, kas atvieglo nevalstisko organizāciju (NVO) federāciju reģistrāciju.

I. TIESU SISTĒMA

Tiesu sistēma¹ sastāv no sešām apgabaltiesām, sešām Zvērināto tiesām², Administratīvās tiesas³, Starptautiskās aizsardzības administratīvās tiesas⁴ un Augstākās tiesas⁵. Pašlaik notiek Konstitucionālās tiesas izveide. Papildus tām pastāv ģimenes tiesas, nomas pārraudzības tiesas, darba strīdu tiesas un Militārā tiesa⁶. Visās pirmās instances tiesās kopā strādā 113 tiesneši, bet Augstākajā tiesā — 13 tiesneši. Augstākās tiesas tiesnešus ieceļ Republikas prezidents no tiesu sistēmas aprindām un pēc Augstākās tiesas ieteikuma, kuru prezidentam nav pienākuma ievērot. Tomēr saskaņā ar iedibināto praksi Republikas prezidents ievēro ieteikumus, ko sniedz Augstākā tiesa, kura, pamatojoties uz darba stāžu, katrai vakancei piedāvā vecāko tiesnesi dienestā. Uz Augstākās tiesas priekšsēdētāja iecelšanu amatā attiecas tāda pati prakse, atbilstīgi kurai Republikas prezidents vienmēr ievēro ieteikumu iecelt vecāko tiesnesi, kas strādā šajā tiesā⁷. Pirmās instances tiesnešus ieceļ, pārceļ un paaugstina Augstākā judikatūras padome (*Supreme Council of Judicature — SCJ*), kas ietver visus Augstākās tiesas locekļus (priekšsēdētāju un 12 tiesnešus)⁸. Prokuratūra ir neatkarīga, un tās darbība tiek organizēta republikas ģenerālprokurora vadībā. Ģenerālprokurors vada republikas Tiesiskuma dienestu, kas ir neatkarīgs dienests, kurš viņam palīdz un nav pakļauts nevienai ministrijai⁹. Ģenerālprokuroram ir tiesības pēc saviem ieskatiem sabiedrības interesēs ierosināt, vadīt, pārņemt un turpināt vai pārtraukt jebkuru procesu par nodarījumu pret jebkuru personu (juridisku vai fizisku) republikā. Ģenerālprokurors ir arī republikas, prezidenta, Ministru padomes un atsevišķu ministru juridiskais padomnieks. Viņš veic arī visas pārējās funkcijas un pienākumus, kas viņam uzticēti Konstitūcijā vai likumos¹⁰. Kipra ir iesaistīta Eiropas Prokuratūrā. Neatkarīgajai valsts advokātu asociācijai ir regulatīva un disciplināra kompetence attiecībā uz tās locekļiem.

Neatkarība

Sabiedrības priekšstats par tiesu sistēmas neatkarību ir vidējā līmenī. Plašā sabiedrībā 48 % cilvēku uzskata, ka tiesu sistēmas neatkarība ir “diezgan liela” vai “ļoti liela”, bet šī daļa 2021. gadā samazinājās par 7 procentpunktiem salīdzinājumā ar 2020. gadu. Attiecīgais rādītājs uzņēmumu vidū ir 45 %, un kopš 2020. gada tas ir samazinājies par

¹ CEPEJ (2021), “Study on the functioning of the judicial systems in the EU Member States”.

² Zvērināto tiesai ir neierobežota jurisdikcija izskatīt un izlemt pirmās instances krimināllietas.

³ Likums 131 (I)/2015 par Administratīvās tiesas izveidi un darbību.

⁴ Likums 73 (I)/2018 par Starptautiskās aizsardzības administratīvās tiesas izveidi un darbību.

⁵ Augstākā tiesa darbojas kā apelācijas iestāde. Tā darbojas arī kā Konstitucionālā tiesa.

⁶ Kipras Augstākās tiesas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

⁷ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, Augstākās tiesas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 6. lpp., un informācija, ko Kipras apmeklējuma laikā saņēmusi Augstākā tiesa.

⁸ Kipras Konstitūcijas 157. panta 2. punktā paredzēts, ka tiesu varas amatpersonu iecelšana amatā, paaugstināšana amatā, pārceļšana citā amatā, amata pienākumu izbeigšana, atlaišana un disciplinārlietu izskatīšana ir tikai un vienīgi Augstākās judikatūras padomes kompetencē. Iepriekš minētais konstitucionālais noteikums ir detalizētāk izklāstīts Tiesvedības pārvaldības likuma Nr. 33/64 10. pantā.

⁹ Abas funkcijas, proti, prokuratūra un juridiskās konsultācijas, ir nošķirtas un darbojas ar diviem atšķirīgiem personālsastāviem. Ģenerālprokurora pārstāvji (republikas prokurori) rīkojas viņa vārdā un saņem norādījumus tikai no viņa. Visi republikas Tiesiskuma dienesta prokurori ir civildienesta locekļi, un to darbību, tāpat kā visu pārējo ierēdņu darbību, regulē Civildienesta likums un noteikumi, tostarp disciplinārās procedūras.

¹⁰ Kipras Konstitūcijas 112. pants.

3 procentpunktiem¹¹. Šis priekšstats par tiesu sistēmas neatkarību¹² kopš 2016. gada ir bijis vidējā līmenī.

Parlamentā tiek izskatīta pašreizējās Augstākās tiesas sadalīšana Augstākajā konstitucionālajā tiesā un Augstajā tiesā¹³. Tiesību akta projekts tika iesniegts parlamentam 2020. gada beigās, un tika izveidota *ad hoc* komiteja, kas sagatavotu teksta galīgo redakciju¹⁴. Šajā projektā pašlaik paredzēts, ka šo tiesu tiesnešu un priekšsēdētāju iecelšanu uzņemtos tikai Republikas prezidents¹⁵. Ar to tiktu izveidota no Augstākās judikatūras padomes atšķirīga Konsultatīvā tiesu padome¹⁶, kuras uzdevums būtu sagatavot iecelšanai piemērotāko kandidātu sarakstu, kas nebūtu saistošs prezidentam¹⁷. Ir svarīgi, lai šī reforma garantētu tiesu sistēmas neatkarību atbilstīgi ES tiesību aktiem un ņemot vērā Eiropas Padomes ieteikumus¹⁸. Apspriešanās ar Venēcijas komisiju par tiesību aktu projektu dotu pārliecību par šajā sakarā ierosināto reformu. Tiesību akta projektā paredzēts izveidot arī Apelācijas tiesu, kuras tiesnešus un priekšsēdētāju ieceltu Augstākā judikatūras padome. Pēc parlamenta atļaušanas 2021. gada 14. aprīlī, ņemot vērā 30. maija likumdevēja vēlēšanas, jaunievēlētais parlaments apspriedīs neapstiprinātos likumprojektus.

Turpinās reformas attiecībā uz Augstāko judikatūras padomi, lai tā vairāk pārstāvētu tiesu sistēmas komponentus. Ar 2020. gadā sagatavoto likumprojektu tika ierosināts paplašināt Augstāko judikatūras padomi (*SCJ*). Tās sastāvā būtu Augstākās tiesas locekļi, Augstās tiesas priekšsēdētājs un tiesneši, Apelācijas tiesas priekšsēdētājs, apgabaltiesu vecākais priekšsēdētājs, Tiesnešu asociācijas priekšsēdētājs, ģenerālprokurors un Kipras advokātu asociācijas priekšsēdētājs. Tiesneši deva priekšroku pārskatītai *SCJ*, kurā būtu tikai tiesu iestāžu pārstāvji¹⁹. Šis likumprojekts pašlaik tiek izskatīts jau kopš 2020. gada beigām,

¹¹ 47. un 49. attēls, 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

¹² Priekšstatu par tiesu sistēmas neatkarības līmeni iedala šādās kategorijās: ļoti zems (tiesu varas neatkarību kā diezgan lielu un ļoti lielu uztver mazāk nekā 30 % respondentu), zems (30–39 %), vidējs (40–59 %), augsts (60–75 %), ļoti augsts (vairāk nekā 75 %).

¹³ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Kiprā, 2. lpp.

¹⁴ Komiteju vada tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrs, un tajā darbojas viens pārstāvis no katras politiskās partijas, kas piedalās parlamenta Juridisko lietu komitejā, kā arī Kipras advokātu asociācijas priekšsēdētājs. Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrs vienlaikus konsultējas ar Augstāko tiesu. Informācija saņemta Kipras apmeklējuma laikā.

¹⁵ Rakstiska informācija, ko Kipras apmeklējuma laikā saņēmusi Tieslietu ministrija.

¹⁶ “Konsultatīvā tiesu padome [...] darbojas kā padomdevēja struktūra Republikas prezidentam attiecībā uz kandidātu piemērotību iecelšanai par Augstākās konstitucionālās tiesas un Augstās tiesas tiesnešiem. Konsultatīvajai tiesu padomei ir divi sastāvi atkarībā no tā, vai tiesnesis ir iecelts attiecīgi Augstākajā konstitucionālajā tiesā vai Augstajā tiesā. Augstākās konstitucionālās tiesas locekļu iecelšanas procedūras gadījumā tās sastāvā būs Augstākās konstitucionālās tiesas priekšsēdētājs kā padomes priekšsēdētājs, četri tās pašas tiesas vecākie locekļi, republikas ģenerālprokurors un Kipras Advokātu asociācijas priekšsēdētājs. Augstās tiesas locekļu iecelšanas procedūras gadījumā tās sastāvā būs Augstās tiesas priekšsēdētājs kā padomes priekšsēdētājs, četri vecākie tās pašas tiesas locekļi, republikas ģenerālprokurors un Kipras Advokātu asociācijas priekšsēdētājs.” Tiesību akta projekts saņemts Kipras apmeklējuma laikā.

¹⁷ “Konsultatīvā tiesu padome sastāda to personu sarakstu, kuras uzskata par piemērotām iecelšanai amatā un kuru skaits ir vismaz trīs reizes lielāks par brīvo amatu skaitu..., un sagatavo novērtējuma ziņojumus par katru kandidātu, kurus alfabēta secībā iesniedz Republikas prezidentam. Ziņojumā izklāsta argumentētu padomes viedokli par katra kandidāta piemērotību, un tā saturs ir konsultatīvs Republikas prezidentam.” Tiesību akta projekts saņemts Kipras apmeklējuma laikā.

¹⁸ Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikums Nr. CM/Rec (2010)12, 47. punkts, Tiesas 2021. gada 20. aprīļa spriedums, *Repubblika*, lieta C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311, 71. punkts, Tiesas 2021. gada 9. aprīļa spriedums, *AB* un citi, lieta C-824/18, 122. punkts.

¹⁹ *GRECO*, ceturtā novērtēšanas kārtā, otrais atbilstības ziņojums, 8. lpp., Kipras apmeklējuma laikā saņemta informācija.

un to nepieņēma līdz parlamenta atlaišanai šā gada pavasarī²⁰. Ir svarīgi, lai šajā reformā tiktu ņemti vērā Eiropas Padomes ieteikumi²¹.

Tiek īstenots rīcības plāns republikas Tiesiskuma dienesta stiprināšanai²² un ir paredzēts tiesību akts, kas nodrošina dienesta budžeta neatkarību. Reforma²³ cita starpā ietver pārstrukturēšanu un atsevišķu, autonomu direktorātu izveidi Tiesiskuma dienestā, lai padarītu lietderīgāku ģenerālprokurora divu galveno funkciju nošķiršanu, jaunu amatu izveidi, procedūru racionalizāciju, funkciju nošķiršanu un darbā pieņemšanas procedūras. Ģenerālprokurors un Finanšu ministrija joprojām apspriež tiesību akta projektu par Tiesiskuma dienesta budžeta neatkarību²⁴. Lai paātrinātu paredzēto reformu, 2020. gada beigās republikas Tiesiskuma dienestā tika pieņemts darbā ievērojams skaits jaunu juristu, un daudzi no viņiem izskata krimināllietas, tostarp korupcijas lietas²⁵.

Kvalitāte

Tiek veikti pasākumi, ar ko uzlabo tiesu sistēmas digitalizāciju, taču joprojām pastāv nopietnas bažas šajā jomā. Plašai sabiedrībai tiešsaistē ir pieejama ļoti ierobežota informācija par tiesu sistēmu²⁶. Turklāt pastāv ļoti maz digitālo risinājumu tiesvedības uzsākšanai un sekošanai tai civillietās/komerclietās un administratīvajās lietās²⁷. Elektroniskas tiesu administrēšanas sistēmas ieviešana ir viens no notiekošo reformu galvenajiem mērķiem²⁸. Tomēr tās ieviešana un attiecīgās publiskā iepirkuma procedūras kavējas kopš 2017. gada. Tikmēr tika sagatavots neliels elektronisks reģistrs lietu iesniegšanai, kas sāka darboties 2020. gadā visos iedzīvotāju reģistros un Augstākajā tiesā, lai varētu efektīvāk apstrādāt pieteikumus, līdz tiek pilnībā ieviesta e-tiesiskuma sistēma²⁹. Reģistra ieviešanu paātrināja Covid-19 pandēmija.

Sabiedrībai ir sīkāk izstrādātas informatīvas tīmekļvietnes par judikatūru un tiesību aktiem. Tīmekļvietne, kuru pārvalda Kipras advokātu asociācija, nodrošina atvērta, bezmaksas publisku piekļuvi vairākām datu kopām, piemēram, judikatūras un tiesību aktu datubāzēm. Proti, tā nodrošina piekļuvi Kipras judikatūras, Kipras Augstākās tiesas judikatūras, Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūras un Kipras tiesību aktu datubāzei. Piekļuvi valsts un ārvalstu tiešsaistes datubāzēm Kipras tiesnešiem nodrošina Augstākā tiesa, kas sedz izmaksas³⁰.

²⁰ Informācija, ko Kipras apmeklējuma laikā saņēmusi Tieslietu ministrija.

²¹ Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikums Nr. CM/Rec (2010)12, 27. punkts.

²² 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Kiprā, 3. lpp.

²³ 2019. gadā neatkarīgi eksperti veica Tiesiskuma dienesta funkcionālo pārskatīšanu. Pamatojoties uz šo ziņojumu, Ministru padome 2019. gada 15. oktobrī pabeidza un apstiprināja rīcības plānu. Rīcības plānā ir paredzēta republikas Tiesiskuma dienesta visaptveroša reforma.

²⁴ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 2. lpp.

²⁵ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 4. lpp., Kipras apmeklējuma laikā saņemtā informācija.

²⁶ 39. attēls, 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

²⁷ 43. attēls, 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

²⁸ Kipra šajā jomā lūdz palīdzību no Atvēršanas un noturības mehānisma. Sagaidāms, ka e-tiesiskuma izmēģinājuma projekts tiks īstenots pēc 12–15 mēnešiem.

²⁹ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 6. un 7. lpp.

³⁰ Kipras tiesību aktu tīmekļvietne, Kipras apmeklējuma laikā saņemtā informācija.

Efektivitāte

Efektivitātes ziņā tiesu sistēma turpina saskarties ar nopietnām problēmām³¹. Laiks, kas nepieciešams civillietu, komerclietu un administratīvo lietu izskatīšanai pirmās instances tiesās (882 dienas 2019. gadā, salīdzinot ar 737 dienām 2018. gadā), joprojām ir viens no ilgākajiem Eiropas Savienībā³². Administratīvajā tiesvedībā pirmajā instancē procesa ilgums palielinājās (495 dienas 2019. gadā, salīdzinot ar 487 dienām 2018. gadā)³³ un lietu pabeigšanas koeficienti samazinājās (aptuveni 170 % 2019. gadā, salīdzinot ar aptuveni 219 % 2018. gadā)³⁴. Kopš 2020. gada septembra Pafas apgabaltiesā izmēģinājuma veidā tika īstenots projekts, kas paredzēts, lai samazinātu neizskatīto lietu uzkrāšanos. Pēc tam, kad tika pieņemti darbā vairāki papildu tiesneši, tika izveidota darba grupa, kas īpaši pievērsās neizskatīto lietu izskatīšanai³⁵.

Rīcības plāna īstenošana efektivitātes problēmu risināšanai turpinās, lai gan ar zināmu kavēšanos³⁶. Šajā saistībā Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrijas 2020. gada beigās izstrādātajā likumprojektā paredzēts palielināt apgabaltiesu tiesnešu un apgabaltiesu vecāko tiesnešu civiltiesisko jurisdikciju attiecībā uz to strīdu daudzumu, ko viņi var izskatīt un iztiesāt, lai nodrošinātu lielāku sistēmas elastību³⁷. Joprojām tiek īstenots Augstākās tiesas 2019. gada februārī pieņemtais lēmums uzticēt finanšu strīdu izskatīšanu — tiesvedības procedūras saistībā ar ienākumus nenesošiem aizdevumiem — sešiem jau strādājošiem apgabaltiesas vecākajiem tiesnešiem³⁸.

Ir apstiprināti jaunie civilprocesa noteikumi. Augstākā tiesa 2021. gada 19. maijā apstiprināja jaunus civilprocesa noteikumus, aizstājot novecojušo tiesisko regulējumu, kas bija spēkā kopš 1958. gada³⁹. Šo vēl neieviesto noteikumu mērķis ir paātrināt tiesvedību tiesā un palielināt vispārējo civiltiesiskā procesa efektivitāti, tostarp attiecībā uz tiesas lēmumu izpildi⁴⁰.

II. PRETKORUPCIJAS REGULĒJUMS

Tika pieņemts jauns rīcības plāns korupcijas apkarošanai 2021.–2026. gadā, un Pārredzamības un korupcijas novēršanas biroja uzdevums ir uzraudzīt tā īstenošanu. Ģenerālprokuroram ir vispārēja kompetence sākt kriminālvajāšanu par noziedzīgiem nodarījumiem, tostarp korupciju. Prokuratūra sniedz juridiskas konsultācijas tiesībaizsardzības iestādēm, kas izmeklē korupcijas pārkāpumus. Tika iecelts jauns ģenerālprokurors, kā arī pieņemti jauni darbinieki un reorganizēts finanšu noziegumu kriminālvajāšanas birojs. Jauns likumprojekts par piekļuvi publiskai informācijai iezīmē uzlabojumus tiesiskajā regulējumā pret korupciju.

³¹ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Kiprā, 4. lpp.

³² 5. attēls, 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

³³ 8. attēls, 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

³⁴ 12. attēls, 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

³⁵ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 9. lpp.

³⁶ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Kiprā, 4. lpp.

³⁷ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 9. lpp.

³⁸ Turpat.

³⁹ Jaunie civilprocesa noteikumi tika apstiprināti 2021. gada 19. maijā.

⁴⁰ Lai pieņemtu jaunus civilprocesa noteikumus, nav vajadzīgas vēl citas likumdošanas darbības. Šī reforma tika īstenota, pamatojoties uz tehnisko atbalstu, ko Eiropas Komisija sniedza Kiprai.

Ekspertu un uzņēmumu vadītāju priekšstatā korupcijas līmenis publiskajā sektorā joprojām ir salīdzinoši augsts. *Transparency International* 2020. gada korupcijas uztveres indeksā Kipras rezultāts ir 57/100, un tā ierindojas 12. vietā Eiropas Savienībā un 42. vietā pasaulē⁴¹. Šis priekšstats pēdējos piecos gados⁴² ir pasliktinājies⁴³.

Ir pārskatīts korupcijas apkarošanas stratēģiskais satvars. Republikas prezidents un tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrs 2021. gada janvārī pieņēma jaunu stratēģiju pret korupciju 2021.–2026. gadam. Ierosinātie pasākumi attiecas uz pārredzamību, pārskatatbildību un korupcijas jautājumiem ar mērķi stiprināt pašreizējās iestādes un radīt jaunus aizsardzības pasākumus⁴⁴. Stratēģija ietver trīs pīlārus⁴⁵, kas iedalīti īpašās darbībās⁴⁶. Pārredzamības un korupcijas novēršanas birojs (pakļauts Tieslietu un sabiedriskās kārtības ministrijai) ir iecēlis divus darbiniekus, kuru uzdevums ir stratēģijas starpiestāžu koordinēšana un īstenošana. Katrai publiskajai iestādei ir korupcijas novēršanas stratēģijas kontaktpunkts, kas ziņo par tā pārziņā esošo korupcijas apkarošanas pasākumu īstenošanas virzību. Pārredzamības un korupcijas novēršanas birojs apkopo un centralizē informāciju par stratēģijas īstenošanu un publicē rezultātus tiešsaistes platformā⁴⁷. Ministru padome 2020. gada beigās uzsāka arī valsts godprātības programmu, kuras pamatā ir Starptautiskās Standartizācijas organizācijas (*International Organization for Standardisation — ISO*) standarts par kukuļošanas apkarošanas pārvaldības sistēmu. Par šīs programmas īstenošanas uzraudzību ir atbildīga Tieslietu ministrija⁴⁸.

Ir ieviests likums par piekļuvi publiskai informācijai, bet citi korupcijas apkarošanas tiesību akti joprojām tiek apspriesti parlamentā. Likums par tiesībām piekļūt publiskā sektora informācijai⁴⁹, ar ko fiziskai vai juridiskai personai tiek dotas tiesības piekļūt publiskas iestādes rīcībā esošai informācijai, stājās spēkā 2020. gada decembrī. Likumprojekts par neatkarīgas korupcijas apkarošanas iestādes izveidi un likumprojekts par lobēšanu ir nodoti izskatīšanai pirmajā lasījumā attiecīgajā parlamentārā komitejā. Vairākus likumprojektus par ievēlētu un valsts amatpersonu aktīvu atklāšanu joprojām izskata Iestāžu parlamentārā komiteja, Nopelnu parlamentārā komiteja un administrācijas komisārs⁵⁰. Tomēr galīgās pieņemšanas termiņš nav norādīts.

⁴¹ *Transparency International* 2020. gada korupcijas uztveres indekss, 2. un 3. lpp. Priekšstatu par korupcijas līmeni iedala šādās kategorijās: zems (saistībā ar ekspertu un uzņēmumu vadītāju priekšstatu par korupciju publiskajā sektorā iegūtais rezultāts pārsniedz 79), salīdzinoši zems (79–60), salīdzinoši augsts (59–50), augsts (mazāk nekā 50).

⁴² Eurobarometra dati attiecībā uz priekšstatu par korupciju un iedzīvotāju un uzņēmumu pieredzi, kas ziņoti pagājušajā gadā, tiek atjaunināti ik pēc diviem gadiem. Jaunākais datu kopums ir Eurobarometra 502. speciālaptauja (2020) un Eurobarometra 482. zibensaptauja (2019).

⁴³ 2015. gadā rezultāts bija 61, bet 2020. gadā — 57. Ja pēdējos piecos gados rezultāts mainās par vairāk nekā pieciem punktiem, uzskatāms, ka tas ievērojami palielinās/samazinās, ja izmaiņas ir četru līdz piecu punktu robežās, — uzlabojas/pasliktinās, bet, ja izmaiņas ir viena līdz trīs punktu robežās, — ir salīdzinoši stabils.

⁴⁴ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 10. lpp.

⁴⁵ Jo īpaši 1) profilakse, izglītošana un izpratne, 2) juridiskie pasākumi un 3) riska uzraudzība un novērtēšana.

⁴⁶ Cita starpā — saprašanās memorandi starp valsti un universitātēm, korupcijas apkarošanas vienības izveide ģenerālprokurora uzraudzībā, neatkarīgas komisijas izveide cilvēkresursu pārvaldībai un neatkarīgas korupcijas apkarošanas iestādes izveide. Informācija saņemta Kipras apmeklējuma laikā.

⁴⁷ Komunikācijas un informācijas tīmekļvietne *Exandas*.

⁴⁸ Informācija, ko Kipras apmeklējuma laikā saņēmusi Tieslietu ministrija.

⁴⁹ 2017. gada Likums par tiesībām piekļūt publiskā sektora informācijai (184(I)/2017).

⁵⁰ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 11. lpp.

Ir pastiprinātas sankcijas par noziegumu saistībā ar amata pienākumu ļaunprātīgu izmantošanu. 2021. gada martā sankcija par amatpersonu (neatkarīgi no tā, vai ievēlētu vai ieceltu) dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu⁵¹ tika palielināta no trīs līdz septiņiem gadiem cietumā⁵².

Ģenerālprokuratūra turpina uzlabot savas spējas. 2020. gada jūnija beigās tika iecelts jauns ģenerālprokurors. Birojs nesēn ir pieņēmis darbā 24 pirmā līmeņa juristus, kas pilnvaroti saukt pie atbildības par finanšu noziegumiem, tostarp korupciju, un trīs amatpersonas tika pārceltas no personāla departamenta uz Ģenerālprokuratūru. Laikposmā no 2013. gada līdz 2020. gadam tika izmeklētas 149 korupcijas lietas, no kurām 20 lietas tika izskatītas tiesā (tostarp piecas lietas saistībā ar augstām amatpersonām un politiski redzamām personām)⁵³. Vienā īpašā riska jomā, ko regulē Likums par cīņu pret manipulācijām ar sporta sacensībām⁵⁴, tika sāktas vairākas izmeklēšanas par korupciju (12 lietas 2020. gadā un trīs lietas 2021. gadā) un interešu konfliktiem (divas lietas 2020. gadā un viena 2021. gadā), taču līdz šim šīs lietas nav izskatītas tiesā⁵⁵. Ģenerālprokurors 2020. gada laikā koordinēja Azartspēļu asociācijas un policijas sanāksmes, kas bija saistītas ar Likuma par cīņu pret manipulācijām ar sporta sacensībām īstenošanu⁵⁶.

Valdība izveidoja izmeklēšanas komisiju, kas izmeklē Kipras investoru pilsonības shēmu. Atbildot uz apsūdzībām par korupciju, kurā iesaistīti ārvalstnieki un augstas amatpersonas (tostarp iespējama politiski redzamu personu dalība), pēc Ministru padomes pieprasījuma ģenerālprokurors 2020. gada 7. septembrī norīkoja izmeklēšanas komisiju, kuras uzdevums bija izmeklēt un izskatīt visus naturalizācijas gadījumus atbilstīgi Kipras investoru pilsonības shēmai laikposmā no 2007. gada līdz 2020. gadam. Kā ziņots, komisija pārbaudīja 6779 naturalizācijas gadījumus, kuru pamatā bija investīcijas⁵⁷. Komisijas sākotnējie secinājumi, kas izdoti 2021. gada aprīlī, liecina, ka vairāk nekā 53 % no visiem analizētajiem naturalizācijas gadījumiem īstenoja, pārkāpjot likumu⁵⁸. Eiropas Komisija sāka pārkāpuma procedūru pret Kipru saistībā ar investoru pilsonības shēmu⁵⁹.

Ir reorganizēta finanšu noziegumu prokuratūra. Finanšu noziegumu izmeklēšanas birojs 2020. gadā tika reorganizēts, izveidojot divas nodaļas, proti, par finanšu noziegumu izmeklēšanu atbildīgo nodaļu un atbalsta nodaļu (kuras darbība sākās 2021. gada februārī) ar

⁵¹ Kriminālkodeksa 105. pants.

⁵² Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 17. lpp.

⁵³ Informācija, ko Kipras apmeklējuma laikā saņēmusi Ģenerālprokuratūra. Salīdzinājumam, 2020. gada tiesiskuma ziņojuma sadaļā par Kipru norādīts, ka laika posmā no 2013. gada līdz 2018. gadam kopumā ir izmeklētas vai tiek izmeklētas 120 korupcijas lietas, no kurām 98 lietas ir pabeigtas un 22 lietas joprojām tiek izmeklētas. 47 lietas gaidīja izskatīšanu tiesā vai pašlaik tiek izskatītas. Par korupciju tika notiesātas 37 personas 26 lietās, no tām 12 bija tādas augsta līmeņa notiesāšanas par korupciju, kas ietvēra ģenerālprokurora vietnieku, Pārštāvju palātas locekļus un bijušos ministrus.

⁵⁴ 2017. gada Likums 180(I).

⁵⁵ Informācija, ko Kipras apmeklējuma laikā saņēmusi Ģenerālprokuratūra.

⁵⁶ Turpat.

⁵⁷ Sk. *Sigma Live*, 7.6.2021., ziņojums par pilsonību.

⁵⁸ Kipras apmeklējuma laikā saņemtā informācija un *Kathimerini*, "Interim report on golden passports delivered", 10.6.2021. Kā arī Izmeklēšanas komisijas starpposma ziņojums par pilsonības piešķiršanas kārtību ārvalstu investoriem un uzņēmējiem, 2021. gada 16. aprīlis.

⁵⁹ Eiropas Komisija, "Investor citizenship schemes: European Commission opens infringements against Cyprus and Malta for "selling" EU citizenship", 2020. gada 20. oktobris, INFR(2020)2300, Eiropas Komisija, "Pārkāpuma lietu pakete jūnijā: svarīgākie lēmumi", 2021. gada 9. jūnijs. Pārkāpums attiecas uz Kipras pienākumu neizpildi saistībā ar lojālas sadarbības principu un Savienības pilsonību, piedāvājot pilsonību apmaiņā pret iepriekš noteiktiem maksājumiem un investīcijām.

diviem policijas izmeklētājiem un četriem grāmatvedības tiesu ekspertiem⁶⁰. Atbalsta vienība sniedz savstarpēju atbalstu citām vienībām, analizējot par aizdomīgām personām savāktās finanšu ziņas un pārbaudot to uzticamību. Tomēr grūtības piesaistīt un noturēt birojā kvalificētu personālu joprojām ir problēma⁶¹. Dažas finanšu noziegumu izmeklēšanas tiek aizkavētas, jo finanšu iestādes lēni reaģē uz tiesas rīkojumiem par informācijas atklāšanu un dažās starptautiskās lietās ārvalstu iestāžu atbildes uz savstarpējās tiesiskās palīdzības pieprasījumiem uzskatāmas par ilgām⁶². 2020. gadā tika veikta viena konfiskācija saistībā ar korupcijas pārkāpumu, kurā bija iesaistīti četri atbildētāji, tostarp viens ierēdnis⁶³.

Policijā ir ieviesti jauni instrumenti godprātības uzlabošanai, tostarp tiešsaistes platforma trauksmes celšanai. Policijas Iekšlietu dienests (*Police internal affairs service — PIAS*), kas ir atbildīgs par korupcijas apsūdzību izmeklēšanu policijā, 2020. gadā izveidoja tiešsaistes platformu trauksmes celšanai. Kopš tā laika dienests ir saņēmis 141 sūdzību⁶⁴: 36 sūdzības jau ir izmeklētas (no kurām 21 sūdzība vēlāk tika noraidīta). Nav informācijas par lietām, kas ir izskatītas tiesā. *PIAS* 2021. gada sākumā pieņēma policijas rīcības kodeksu, kas vērsts uz korupcijas apkarošanu (iekļauts pašreizējā policijas ētikas kodeksā⁶⁵), un kopienas informatīvajā brošūrā izskaidroja savas kompetences. Ja ir aizdomas par policijas ierēdņa korupciju, *PIAS* var nolemt veikt aizdomās turētā “godprātības pārbaudi”. Lai gan aizdomas par korupciju tiek paziņotas ģenerālprokuroram, elementi, kas norāda uz disciplināro noteikumu pārkāpumiem, tiek nosūtīti policijas direktoram iespējamo korektīvo pasākumu veikšanai. Laikposmā no 2018. gada līdz 2020. gadam ģenerālprokuratūrai tika nodotas 13 lietas un viena lieta tika izskatīta tiesā (pieņemts notiesājošs spriedums). Pašlaik ir uzsāktas 11 izmeklēšanas un viena nepabeigta izmeklēšana ir ģenerālprokuratūrā⁶⁶.

Ir pieņemti jauni noteikumi par parlamenta deputātu interešu konfliktu. Pārstāvju palāta 2021. gada februārī pieņēma Rīcības kodeksu deputātiem, paredzot noteikumus par neatbilstībām, aktīvu atklāšanu, dāvanām un lobēšanu⁶⁷. Atbilstību kodeksam uzraudzīs īpaša parlamentārā komiteja. Citu ierēdņu gadījumā papildus pašreizējam administratīvajām tiesībām⁶⁸ notiekošā projekta mērķis ir izstrādāt visu nozaru valsts amatpersonām vienotu principu kopumu par interešu konfliktiem⁶⁹.

Nav datu par aktīvu atklāšanas satvara ieviešanu. Lai gan noteikumi par aktīvu atklāšanu ir ieviesti, tika izvirzīti jautājumi par šīs atklāšanas precizitāti un pārbaudi⁷⁰. Turklāt, lai gan pastāv noteikumi un sankcijas par aktīvu atklāšanas saistību neizpildi, tostarp attiecībā uz augstām amatpersonām un politiski redzamām personām (piemēram, parlamenta deputātiem

⁶⁰ Informācija, ko Kipras apmeklējuma laikā saņēmis Policijas Finanšu noziegumu izmeklēšanas birojs.

⁶¹ Turpat.

⁶² Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 25. lpp.

⁶³ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 16. lpp.

⁶⁴ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

⁶⁵ Kipras policija, Policijas ētikas kodekss.

⁶⁶ Informācija saņemta Kipras apmeklējuma laikā.

⁶⁷ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu. Ir vērts pieminēt, ka 2020. gada ziņojumā par tiesiskumu, valstu sadaļā par tiesiskuma situāciju Kiprā (8. lpp.), norādīts, ka, lai gan valdības locekļiem, amatpersonām un prokuroriem ir rīcības kodeksi, Pārstāvju palātas locekļiem nav līdzīgu noteikumu. Kodeksa mērķis būtu piedāvāt norādījumus par to, kā novērst un pārvaldīt interešu konfliktus, kas skar parlamenta deputātus.

⁶⁸ 1990. gada Likums Nr. 1 par civildienestu un 2015. gada Likums Nr. 100(I), ar ko groza Likumu par civildienestu.

⁶⁹ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 12. lpp.

⁷⁰ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Kiprā, 8. lpp.

un Republikas prezidentu), to lietderība joprojām nav skaidra, ja nav nekādas informācijas par aktīvu atklāšanas sistēmas ieviešanu. Tādējādi bažas, kas izklāstītas pagājušā gada ziņojumā, paliek spēkā.

Kopš 2017. gada maija likumdevējs vēl nav apstiprinājis tiesību akta projektu par korupcijas darbību paziņošanu⁷¹. Ar šo tiesību aktu tiktu ieviesti jauni noteikumi par to personu aizsardzību gan valsts, gan privātajā sektorā, kas ziņo par korupcijas darbībām⁷².

Covid-19 pandēmijas laikā ir veiktas darbības, kuru mērķis ir novērst krāpšanu palīdzības shēmās. Darba, labklājības un sociālās apdrošināšanas ministrija ir izveidojusi kontroles mehānismu, kas saistīts ar Sociālās apdrošināšanas dienestu datubāzi, ļaujot automātiski pārbaudīt ar Covid-19 saistīto subsīdiju (sauktas arī par “īpašo shēmu”) saņēmējus. Ja tika pārkāpti kritēriji, kas ļauj kvalificēties “īpašajai shēmai”, Darba, labklājības un sociālās apdrošināšanas ministrija ir pieprasījusi atdot attiecīgos pabalstus. Veselības nozarē korupcijas risku novēršanas pasākumu vidū ir maksimālās cenas noteikšana būtiskiem aizsardzības līdzekļiem pret slimību (piemēram, maskām vai Covid-19 medicīniskajiem testiem)⁷³.

III. MEDIJU PLURĀLISMS UN MEDIJU BRĪVĪBA

Kiprā vārda brīvības un tiesību piekļūt informācijai juridisku un formālu aizsardzību nodrošina Kipras Republikas Konstitūcijas 19. pants. Sekundārie tiesību akti skaidri nodrošina žurnālistu informācijas avotu aizsardzību un veicina mediju plurālismu radio un televīzijas nozarē. Likums par tiesībām piekļūt publiskā sektora informācijai (2017) stājās spēkā 2020. gada decembrī pēc vairākkārtējas atlikšanas ar mērķi šīs tiesības iekļaut sekundārajos tiesību aktos⁷⁴. Ar šo likumu tiek izveidota sistēma un nosacījumi sabiedrības piekļuvei valsts iestāžu rīcībā esošajai informācijai un nodibināts informācijas komisāra birojs. Sagaidāms, ka divi atsevišķi likumprojekti, kurus paredzēts pieņemt 2021. gada otrajā pusē, attiecīgi saskaņos Kipras tiesību aktus ar Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu un veicinās preses brīvību⁷⁵. Kipra sadalīja valsts dotāciju, ko galvenokārt veido reklāmas ieņēmumi, kas tika izmaksāti medijiem, lai informētu sabiedrību par Covid-19 pandēmiju.

Tika iesniegti grozījumi⁷⁶, lai stiprinātu audiovizuālo mediju pakalpojumu regulatora — Kipras Radio un televīzijas pārvaldes — neatkarību. Parlamentā tika iesniegti Radio un televīzijas apraides likuma 7(I)/1998 grozījumi, lai skaidri noteiktu pārvaldes funkcionālo un faktisko neatkarību, saskaņojot likumu ar Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu⁷⁷. Turklāt Kipras Radio un televīzijas pārvaldes valdes locekļu atlases kritēriji atbilst Kipras Publiskās pārvaldības kodeksam, kas ieviests ar Ministru Padomes

⁷¹ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 12. lpp.

⁷² Saskaņā ar ierosināto likumu personām, kuras ir tieši iesaistītas korupcijas darbībā, bet kuras brīvprātīgi ziņo policijai un/vai piedāvā sadarbību ar iestādēm, kā rezultātā notiek lietas pilnīga izmeklēšana un uzsākta kriminālvajāšana, var samazināt sodu (līdz pusei no maksimālā soda), kas paredzēts par šo nodarījumu.

⁷³ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 13. un 14. lpp.

⁷⁴ Likums 184(I)/2017 par tiesībām piekļūt publiskā sektora informācijai.

⁷⁵ Kopš 2020. gada Kipra pakāpās par vēl vienu vietu organizācijas “Reportieri bez robežām” preses brīvības indeksā, tagad sasniedzot 26. vietu pasaulē un 13. vietu ES. “Reportieri bez robežām”, Kipra. Kopš 2020. gada Kipra pakāpās par vēl vienu vietu organizācijas “Reportieri bez robežām” preses brīvības indeksā, tagad sasniedzot 26. vietu pasaulē un 13. vietu ES.

⁷⁶ 2021. gada 4. martā.

⁷⁷ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 20. lpp.

Lēmumu 87/869, tādējādi nodrošinot, ka valdes locekļiem ir augsta profesionālā kvalifikācija⁷⁸.

Kipras neatkarīgajā preses padomē — Mediju sūdzību komisijā — ir 13 locekļi, un tā ir atbildīga par drukāto un elektronisko ziņu mediju pašregulāciju. Ja likumprojekts par preses brīvības un mediju darbības aizsardzību⁷⁹ tiktu pieņemts, tad Sūdzību komisija tiktu nostiprināta likumā⁸⁰. Lai gan Sūdzību komisijas darbs notiek bez jebkādas valdības iejaukšanās un tiesiskās uzraudzības, mediju plurālisma uzraudzības instruments norāda, ka Covid-19 pandēmija un ar to saistītās atlaišanas ir saasinājušas ieilgušas problēmas, kuru dēļ Komisijas darbs lielā mērā ir vērsts uz nodarbinātības un algu saglabāšanu un mazāk uz redakcionālo neatkarību⁸¹.

Sagaidāms, ka tiks pastiprināts Kipras tiesiskais regulējums, kas jau nodrošina mediju īpašumtiesību zināmu pārredzamību audiovizuālo mediju nozarē. 2021. gada mediju plurālisma uzraudzības instruments (*Media Pluralism Monitor — MPM*) atgādina par bažām un apstiprina *MPM 2020* izceltos riska līmeņus attiecībā uz pašreizējo noteikumu efektīvu īstenošanu un to, ka nav regulējuma, kas garantētu īpašumtiesību pārredzamību drukātās preses un digitālo mediju nozarē, tādējādi apgrūtinot faktisko īpašnieku vai savstarpējo īpašumtiesību identificēšanu un pārbaudi šajās nozarēs. Pašlaik apspriestā tiesību akta projekta mērķis ir novērst šīs nepilnības⁸², uzliekot pienākumu visiem medijiem publicēt revidētus pārskatus, kas sniedz informāciju par faktiskajiem īpašniekiem⁸³.

Joprojām pastāv mehānismi, ar ko aizsargāt mediju politisko neatkarību un novērst interešu konfliktus. Lai gan joprojām nav regulējuma, ar ko regulē valsts reklāmu, tika piešķirta valsts dotācija 700 000 EUR apmērā, ko galvenokārt veido reklāmas ieņēmumi, kas tika izmaksāti medijiem, lai informētu sabiedrību par Covid-19 pandēmiju. *MPM 2021* norādīts, ka piešķirtās subsīdijas ir daudzveidīgākas nekā iepriekšējās shēmas un ka tās ir krasi samazinājušas riska faktoru, kas saistīts ar rādītāju par resursu valsts regulējumu⁸⁴. *MPM 2021* secināts, ka risks politiskās neatkarības jomā kopumā ir samazinājies (no 59 % līdz 55 %), lai gan redakcionālā autonomija joprojām ir apdraudēta un pakļauta lielam riskam sakarā ar mediju īpašnieku īstenojamajām politiskajām programmām, kas veicina zināmu pašcenzūru redakciju darbinieku vidū⁸⁵. Tiek izstrādāts detalizēts mehānisms, ar ko regulē reklāmas ieņēmumu izmaksu valsts reklāmas kampaņām, kuras nav saistītas ar Covid-19 pandēmiju⁸⁶.

Lai gan tieši draudi joprojām ir reti, ir ziņots par žurnālista aizskaršanu un uzraudzību tiešsaistē. Ir ieviesti regulatīvi aizsardzības pasākumi žurnālistu informācijas avotu aizsardzībai. Sagaidāms, ka tad, ja likumprojekts par preses brīvības un mediju darbības aizsardzību tiks pieņemts, tas pastiprinās vārda brīvības garantijas gan tiešsaistē, gan

⁷⁸ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 19. lpp.

⁷⁹ 2021. gada likumprojekts par preses brīvības un mediju darbības aizsardzību Kipras Republikā.

⁸⁰ Mediju sūdzību komisiju 1997. gadā izveidoja Laikrakstu un periodikas izdevēju asociācija, privāto elektronisko mediju īpašnieki un Kipras Žurnālistu savienība.

⁸¹ 2021. gada mediju plurālisma uzraudzības instruments, 10. lpp.

⁸² 2021. gada likumprojekts par preses brīvības un mediju darbības aizsardzību Kipras Republikā.

⁸³ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 19. un 20. lpp.

⁸⁴ 2021. gada mediju plurālisma uzraudzības instruments, 14. lpp.

⁸⁵ Turpat.

⁸⁶ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 20. un 21. lpp., un Kipras apmeklējuma laikā saņemtā informācija.

bezsaistē⁸⁷. Ieinteresētās personas ir izteikušas bažas saistībā ar pētnieciskā žurnālista vajāšanu, pakļaušanu kiberuzbrukumam un nopietnu digitālo aizskaršanu⁸⁸, jo īpaši, izmantojot sociālos medijus⁸⁹. Eiropas Padomes Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platforma kopš 2020. gada ziņojuma par tiesiskumu attiecībā uz Kipras Republiku nav publicējusi brīdinājumus.

IV. CITI INSTITUCIONĀLI JAUTĀJUMI SAISTĪBĀ AR LĪDZSVARA UN ATSVARA SISTĒMU

Kipras Republika ir prezidentāla republika. Kipras prezidents ir gan valsts, gan valdības vadītājs. Pārstāvju palāta ir parlaments, kam ir likumdošanas pilnvaras. Gan pārstāvjiem, gan ministriem ir likumdošanas iniciatīvas tiesības. Augstākās tiesas kompetencē ir novērtēt tiesību aktu atbilstību Konstitūcijai konkrētu izskatāmo lietu kontekstā⁹⁰. Pastāv vairākas neatkarīgas valsts varas iestādes, organizācijas un iestādes, kuru mērķis ir nodrošināt un aizsargāt cilvēktiesības.

Lai gan ir veikti pasākumi, ar ko uzlabo ieinteresēto personu iesaisti, sabiedriskā apspriešana ne vienmēr notiek politikas izstrādes un īstenošanas sākumposmā. Atklāta sabiedriskā apspriešana par tiesību aktiem notiek reti⁹¹, lai gan pastāv saistības, kas paredzētas saistībā ar labāka regulējuma projektu un attiecīgajiem Finanšu ministrijas un republikas Tiesiskuma dienesta apkārtrakstiem⁹². Tā vietā tiesību aktu projektu apspriešanas process sabiedrībai nav īpaši pieejams un aprobežojas tikai ar diskusijām Pārstāvju palātā. Šajā posmā tiesību aktu projekti tiek kopīgioti, izmantojot Tieslietu ministrijas standarta izplatīšanas sarakstu iepriekš noteiktām ieinteresētajām personām⁹³, lai tās varētu paust savu viedokli un/vai piedalīties attiecīgo pastāvīgo parlamentāro komiteju diskusijās⁹⁴. Ģenerālprokurors turpina tiesību aktu projektu iepriekšēju pārskatīšanu attiecībā uz likumības un samērīguma principu ievērošanu⁹⁵.

Valdība ir pilnvarota pieņemt pasākumus cīņai pret Covid-19 pandēmiju. Konstitūcijā paredzētais ārkārtas stāvoklis Kiprā nav izsludināts. Tomēr Covid-19 pandēmijas dēļ saskaņā ar Karantīnas likumu, kas pilnvaro Ministru padomi⁹⁶ izdot rīkojumus, tika noteikti ierobežojumi, kas attiecas gan uz pilsoņiem, gan valsts iestādēm un uzņēmumiem⁹⁷. Kipras parlaments regulāri uzrauga visu ar Covid-19 saistīto pasākumu īstenošanu⁹⁸. Saskaņā ar informāciju, kas saņemta no valdības, ierobežojošie pasākumi līdz šim ir apstrīdēti tikai vienreiz, proti, lieta tika ierosināta 2020. gadā un joprojām tiek izskatīta Administratīvajā

⁸⁷ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 20. un 21. lpp., un informācija, ko Kipras apmeklējuma laikā saņēmis Preses un informācijas birojs.

⁸⁸ Organizētās noziedzības un korupcijas ziņošanas projekts, “Cypriot Journalist Says He is Being Spied on and Fears for His Life”.

⁸⁹ Organizācija “Reportieri bez robežām”, Kipra.

⁹⁰ Tiek plānots izveidot Konstitucionālo tiesu, kas pārņems pārbaudi par tiesību aktu atbilstību Konstitūcijai no Augstākās tiesas (sk. I sadaļu). Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

⁹¹ Pamattiesību aģentūras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu — Kipra, 5. lpp.

⁹² 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Kiprā, 10. lpp., ESAO (2019), “Indicators of Regulatory Policy and Governance. Cyprus”.

⁹³ Piemēram, advokātu asociācija, pilsoniskās sabiedrības organizācijas. Informācija saņemta Kipras apmeklējuma laikā.

⁹⁴ Informācija saņemta Kipras apmeklējuma laikā.

⁹⁵ Informācija, ko Kipras apmeklējuma laikā saņēmusi Ģenerālprokuratūra.

⁹⁶ Pilnvaras tika deleģētas veselības ministram.

⁹⁷ Kipras parlaments 2020. gadā apsprieda un pieņēma lēmumus, kas skar tiesību aktus par nodarījumiem un sodiem saistībā ar Covid-19. Informācija saņemta Kipras apmeklējuma laikā.

⁹⁸ Informācija, ko Kipras apmeklējuma laikā saņēmusi Tieslietu ministrija.

tiesā attiecībā uz darbinieku skaitu, kuru nepārsniedzot biroji un citas darba vietas varētu darboties⁹⁹.

Saistībā ar Covid-19 pandēmiju pilsoņiem aktīvi ir palīdzējis ombuds. Kopš 2020. gada marta ombuds īsteno informētības uzlabošanas kampaņu saistībā ar Covid-19 pandēmiju un cilvēktiesību aizsardzību¹⁰⁰. Valsts cilvēktiesību iestāžu globālā alianse ombudam 2015. gadā piešķīra B statusu¹⁰¹, un tā akreditācija tiks pārskatīta 2021. gada jūnijā¹⁰².

Lai gan ir panākts zināms progress, joprojām pastāv bažas par pilsoniskās sabiedrības organizāciju reģistrāciju¹⁰³. Eiropas Padomes cilvēktiesību komisāre atgādināja par šīm bažām¹⁰⁴ — proti, par NVO spēju darboties Kiprā un par to, kā tiek īstenoti tiesību akti par asociācijām —, kas nesen bija par iemeslu vairāku nevalstisko organizāciju reģistrācijas atcelšanai. Atbildot uz šīm bažām¹⁰⁵, valdība uzsvēra, ka ar 2017. gada tiesību aktiem¹⁰⁶ ir ieviesti NVO darbību pārredzamības un pārskatatbildības elementi, ievērojot gan Finanšu darījumu darba grupas (*Financial Action Task Force — FATF*) pamatnostādnes¹⁰⁷ NVO aizsardzībai pret terorisma ļaunprātīgas izmantošanas finansēšanu, gan ES piekto direktīvu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu un uzraudzību¹⁰⁸. Organizāciju federāciju reģistrācija tagad ir iespējama tieši, proti, bez to biedru individuālas reģistrācijas¹⁰⁹.

⁹⁹ Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 22. un 24. lpp.

¹⁰⁰ ENNHRI sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

¹⁰¹ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Kiprā, 11. lpp.

¹⁰² Apvienoto Nāciju Organizācijas vispārējais regulārais pārskats (VRP) (2019). Kipra pieņēma septiņus no saņemtajiem ieteikumiem par Parīzes principiem atbilstīgas valsts cilvēktiesību iestādes (*National Human Rights Institution — NHRI*) nodrošināšanu.

¹⁰³ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Kiprā, 12. lpp.

¹⁰⁴ Eiropas Padomes cilvēktiesību komisāres *Dunja Mijatović* vēstule Kipras iekšlietu ministram *Nicos Nouris*, 2021. gada 18. marts.

¹⁰⁵ Kipras iekšlietu ministra *Nicos Nouris* atbilde Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārei *Dunja Mijatović* (2021).

¹⁰⁶ Likums par biedrībām, nodibinājumiem un citiem saistītiem jautājumiem. Kipras sniegtā informācija 2020. gada ziņojumam par tiesiskumu, 47. lpp.

¹⁰⁷ Finanšu darījumu darba grupa (2015), “Combating the abuse of non-profit organisations (recommendation 8)”, 22. un 23. lpp.

¹⁰⁸ Turklāt valdība paskaidroja, ka visām pašreizējām NVO bija jāmaina statuss un jāveic citas darbības, piemēram, jāsaņem finansu pārskati un jāinformē direktoru padomes locekļu reģistrators līdz 2019. gada 31. decembrim. No aptuveni 6500 NVO noteiktajā termiņā vajadzīgās darbības veica 3500 organizācijas. Tām organizācijām, kas nebija izpildījušas prasības līdz 2019. gada beigām, tika dota jauna iespēja tās izpildīt līdz 2020. gada oktobrim. Vairums attiecīgo NVO neuzņēmas nekādas iniciatīvas, lai ievērotu jauno termiņu. No 2020. gada lietām, kurās NVO tika atteikta reģistrācija, administratīvai izskatīšanai tika iesniegtas 60 apelācijas sūdzības, un 23 gadījumos pārskatīšanas iestāde (ģenerālreģistratūra) ir atcēlusi reģistratora lēmumu par to neiekļaušanu. Tikai viena NVO 2020. gada beigās apstrīdēja Augstākajā tiesā administratīvo lēmumu neveikt reģistrāciju, un šī lieta tiek izskatīta.

¹⁰⁹ Pamattiesību aģentūras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 44. panta 1. punkts Likumā 104(I)/2017, kas grozīts ar Likumu 118(I)/2020: “*Piecas (5) vai vairākas asociācijas, nodibinājumi, bezpeļņas organizācijas vai citas līdzīgas ārvalstu vai iekšzemes bezpeļņas juridiskas personas, kuriem ir kopīgs mērķis, ievērojot tos reglamentējošo tiesību aktu noteikumus, var izveidot federācijas un/vai asociācijas un tikt reģistrēti kā tādi reģistratora uzturētā reģistrā, ja to statūtos ir noteikts, ka to darbībai piemērojamie tiesību akti ir republikā piemērojamie tiesību akti.*”

“*Jāsaprot, ka, ievērojot Eiropas Konvenciju par starptautisko nevalstisko organizāciju juridiskā personāla atzīšanu (ratifikācija), 2003. gada likumu, šādas federācijas un/vai asociācijas var izveidot arī ar līdzvērtīgām organizācijām ārvalstīs, ja to statūtos ir noteikts, ka to darbībai Kipras Republikā piemērojamie tiesību akti ir republikā piemērojamie tiesību akti.*”

I pielikums. Informācijas avotu saraksts alfabētiskā secībā*

* *To iesūtīto dokumentu saraksts, kas saņemti, apspriežot 2021. gada ziņojumu par tiesiskumu, ir pieejams vietnē <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>.*

Mediju plurālisma un mediju brīvības centrs (2021), 2021. gada mediju plurālisma uzraudzības instruments, ziņojums par Kipru (ja pieejams, jāpievieno saite).

CEPEJ (2020), "Study on the functioning of judicial systems in the EU Member States".

Eiropas Padome: Ministru komiteja (2010), Ministru komitejas ieteikums dalībvalstīm CM/Rec(2010)12 par tiesnešu neatkarību, efektivitāti un pienākumiem.

Kipras advokātu asociācija (2021), Kipras advokātu asociācijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

Kipras Izmeklēšanas komisija (2021), starpposma ziņojums par pilsonības piešķiršanas kārtību ārvalstu investoriem un uzņēmējiem ([https://www.pio.gov.cy/assets/pdf/newsroom/2021/04/Interim_Report_27_04_2021\(pdf\).pdf](https://www.pio.gov.cy/assets/pdf/newsroom/2021/04/Interim_Report_27_04_2021(pdf).pdf)).

Kipras valdība (2021), Kipras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

Komunikācijas ģenerāldirektorāts (2019), Eurobarometra zibensaptauja Nr. 482 *businesses' attitudes towards corruption in the EU*.

Komunikācijas ģenerāldirektorāts (2020), "Special Eurobarometer 502: Corruption".

GRECO (2020), ceturtā novērtēšanas kārtā, otrais atbilstības ziņojums par Kipru "Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors" (<https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680a06389>).

Eiropas Komisija (2020), 2020. gada ziņojums par tiesiskumu. Tiesiskuma situācija Eiropas Savienībā.

Eiropas Komisija (2020), "Investor citizenship schemes: European Commission opens infringements against Cyprus and Malta for "selling" EU citizenship", INFR(2020)2300 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1925).

Eiropas Komisija (2021), Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

Eiropas Komisijas iedaļa presei (2021), "Pārkāpuma lietu pakete jūnijā: svarīgākie lēmumi" (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/inf_21_2743).

Kipras Republikas prezidentūra, komunikācijas un informācijas tīmekļvietne *Exandas* (<https://exandas.presidency.gov.cy/>).

Finanšu darījumu darba grupa (2015), "Combating the abuse of non-profit organisations (Recommendation 8)" (<http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/BPP-combating-abuse-non-profit-organisations.pdf>).

Pamattiesību aģentūra (2021), Pamattiesību aģentūras sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

Kathimerini (2021), "Interim report on golden passports delivered" (<https://knews.kathimerini.com.cy/en/news/interim-report-on-golden-passports-delivered>).

Eiropas Padomes cilvēktiesību komisāres *Dunja Mijatović* vēstule Kipras iekšlietu ministram *Nicos Nouris* (2021) (<https://rm.coe.int/letter-to-mr-nicos-nouris-minister-of-interior-of-cyprus-by-ms-dunja-m/1680a1c09b>).

Kipras iekšlietu ministra *Nicos Nouris* atbildes vēstule Eiropas Padomes cilvēktiesību komisārei *Dunja Mijatović* (2021) (<https://rm.coe.int/reply-of-mr-nicos-nouris-minister-of-the-interior-of-cyprus-to-the-lett/1680a1cb15>).

ESAO (2019), "Indicators of Regulatory Policy and Governance. Cyprus".

Organizētās noziedzības un korupcijas ziņošanas projekts, “Cypriot Journalist Says He is Being Spied on and Fears for His Life” (<https://www.occrp.org/en/daily/12631-cypriot-journalist-says-he-is-being-spied-on-and-fears-for-his-life>).

Organizācija “Reportieri bez robežām” (2021), organizācijas “Reportieri bez robežām” sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

Organizācija “Reportieri bez robežām” (2021), 2021. gada preses brīvības indekss — Kipra (<https://rsf.org/en/cyprus>).

Sigma Live (2021), ziņojums par pilsonību (<https://www.sigmalive.com/news/politics/795517/ekthesi-politografiseonto-53-ektos-nomikou-plaisioupeitharxikes-efthynes>).

Kipras Augstākā tiesa (2021), Kipras Augstākās tiesas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

Transparency International (2021), 2020. gada korupcijas uztveres indekss.

II pielikums. Valsts (Kipras) apmeklējums

Komisijas dienesti 2021. gada aprīlī rīkoja virtuālas sanāksmes, kurās piedalījās:

- Tieslietu ministrija
- Augstākā tiesa
- Kipras advokātu asociācija
- Pārredzamības un korupcijas novēršanas birojs
- Policijas Iekšlietu dienests
- Policijas Finanšu noziegumu izmeklēšanas birojs
- Radio un televīzijas pārvalde
- Preses un informācijas birojs
- Ģenerālprokurora pārstāvji
- Iekšlietu ministrijas Mediju nodaļa
- Kipras Godprātības forums

* Komisija vairākās horizontālās sanāksmēs tikās arī ar šādām organizācijām:

- *Amnesty International*
- Reproductīvo tiesību centrs
- *CIVICUS*
- Eiropas Pilsonisko brīvību savienība
- “Pilsoniskā sabiedrība — Eiropa”
- Eiropas baznīcu konference
- *EuroCommerce*
- Eiropas Bezpeļņas organizāciju tiesību centrs
- Eiropas Preses un mediju brīvības centrs
- Eiropas Pilsoniskās sabiedrības forums
- Eiropas Žurnālistu federācija
- Eiropas partnerība demokrātijas jomā
- Eiropas Jauniešu forums
- *Front Line Defenders*
- Cilvēktiesību nama fonds
- *Human Rights Watch*
- *ILGA-Europe*
- Starptautiskā Juristu komisija
- Starptautiskā Cilvēktiesību federācija
- Starptautiskās Ģimenes plānošanas federācijas Eiropas tīkls (*IPPF EN*)
- Starptautiskais preses institūts
- Nīderlandes Helsinku komiteja
- Atvērtās sabiedrības Eiropas politikas institūts
- Filantropijas aizstāvība
- *Protection International*
- “Reportieri bez robežām”
- *Transparency International EU*